

Heerlijk amoreel

Twee romans van de Catalaanse schrijfster Mercè Rodoreda nu vertaald

BERTHOLD VAN MARIS

Mercè Rodoreda, naar men zegt de belangrijkste Catalaanse schrijfster, al dertig jaar dood, maar nu alsnog vertaald, was een meester in het gebruik van (quasi) naïeve vertellers.

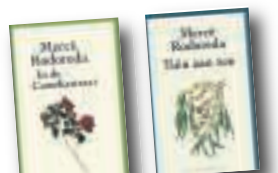
In het briljante 'Tuin aan zee', uit 1967, is dat een al wat oudere tuinman, die voor een steenrijk jong echtpaar werkt. De man verzorgt het hele jaar door de tuin van hun luxe zomerhuis aan zee. Daar is hij getuige van allerlei dingen die er gebeuren tussen de villabewoners, hun zomergasten, hun burens en het personeel.

De tuinman observeert en registreert, en heeft daar, zoals al Rodoreda's vertellers, meestal weinig woorden voor nodig. Over een van de vrouwelijke zomergasten, met wie hij af en toe een praatje maakt, zegt hij op een gegeven moment: "Ze was vrij opgewekt. Als ze praatte was ze altijd vrij opgewekt. Maar zodra ze niets meer zei zag je op eens heel veel verdriet in haar ogen." Over een meisje van het personeel: "Ze ging dansen, vertelde ze me. Ze kwam laat thuis, met nogal verwarde haren."

Zo gaat het met veel situaties en details in dit boek. Ze worden alleen maar beschreven, kort en onvolledig, maar ze intrigeren en suggereren van alles.

Het eigenlijke drama van het boek, een tragische liefdesgeschiedenis, blijft lang op afstand. De tuinman registreert aanvankelijk alleen wat symptomen en wat vage roddels onder het personeel, maar dan opeens zijn er een paar lange scènes in dit boek waarin het drama juist heel dichtbij komt. Rodoreda weet die twee vertelstandpunten optimaal met elkaar af te wisselen. Inzoomen, uitzoomen. *Blow up, blow out.*

Tegenover de oppervlakkige luxe en uiteindelijk ook de instabiliteit van het rijke gezelschap in de villa, plaatst Rodoreda de tuin met de seizoenen en de repetitieve, eenvoudige handelingen van de tuinman. De rijken en hun personeel vormen in dit boek overigens geen strikt gescheiden werelden. Integendeel, ze lopen – en dat is heel Spaans – behoorlijk door el-

Rodoreda excelleert in het gebruik van de naïeve verteller: de onvolledige informatie houdt het verhaal spannend

kaar heen. De rijke villa-eigenaar en zijn gasten praten graag met de tuinman, sommigen raken zelfs een beetje bevriend met hem, en de rijkste man in dit boek trouwt uiteindelijk met het dienstmeisje dat weleens met nogal verwarde haren thuiskwam.

Bij dezelfde uitgeverij (Menken Kasander & Wigman) verscheen een jaar geleden al een andere belangrijke roman van Rodoreda: 'In de Cameliastraat' (1966), een heerlijk amorele vertelling. De vertelster is een jonge vrouw die zich laat onderhouden door mannen uit uit-

De Catalaanse schrijfster Mercè Rodoreda

eenlopende milieus. De stijl is opnieuw helder en eenvoudig, op een oordeel is de antiheldin zelden te betrappen, op een vooroordeel al helemaal niet. Soms zijn bepaalde, op het eerste oog heel onnozele details voor haar heel belangrijk. Ze begrijpt niet alles wat om haar heen gebeurt wat een prettige spanning creëert. Dat culmineert op driekwart van het boek in een nachtmerrie-achtige episode waarin niet duidelijk is of de hoofdpersoon last heeft van hallucinaties of werkelijk in een horror-situatie is terechtgekomen.

De bijzondere aantrekkingskracht die de jonge vrouw uitoefent op de mannen om haar heen vormt de motor in dit alles. Omdat zij zelf het verhaal vertelt kom je er nooit helemaal achter wat nu haar bekooring is. En zo is het ook met de tuinman in 'Tuin aan zee'. De andere personages zoeken hem op, zijn tegenover hem opvallend openhartig, maar waar de tuinman dat precies aan te danken heeft, daar moet je naar gissen.

Rodoreda, zelf afkomstig uit een intellectueel Barcelonees milieu, schreef haar belangrijkste boeken in de jaren zestig in Zwitserland waar ze sinds het einde van Burgeroorlog (1939) woonde als balling. Haar boeken waren een liefdesbetuiging aan haar geboortestad maar nog meer aan het Catalaans – in die tijd zeker niet de meest voor de hand liggende taal om romans in te schrijven.

De tuin die zo'n grote rol speelt in 'Tuin aan zee', baseerde ze op de tuin van haar opa in Barcelona. In een interview: "Ik heb twintig jaar in kleine kamers gewoond, en wat ik het meest gemist heb, is een grote weelderige tuin. Misschien stopte ik die tuin in de roman omdat ik er zelf geen had."

Mercè Rodoreda: Tuin aan zee Vert. Frans Oosterholt. Menken Kasander & Wigman; 210 blz. € 22,50

Mercè Rodoreda: In de Cameliastraat Vert. Frans Oosterholt. Menken Kasander & Wigman; 224 blz. € 22,50